

Samenvatting Erzählzeit 2008-2011

Melanie Plag, maart 2018

ErzählZeit is een vertelproject dat van 2008 t/m 2018 werd/wordt uitgevoerd in Berlijn. In de eerste helft van 2011 zijn de resultaten van het project uitgebreid geëvalueerd door het Münchner Institut für Praxisforderung und Projectberatung.

In dit document geef ik een beknopte beschrijving van het project en een samenvatting van de evaluatie. Bij de laatste beperk ik me tot de resultaten m.b.t. taalontwikkeling van de deelnemende leerlingen. Ik neem zowel de cijfers van de basisscholen (Grundschulen) als kinderdagverblijven (KiTa's) mee, omdat tot de laatste categorie ook de kinderen behoren die bij ons in Nederland in groep 1/2 zitten.

Deze samenvatting is gebaseerd op informatie uit de brochure *ErzählZeit. erzählen zuhören weiter erzählen. Dokumentation 2008-2011* (Sabine Kolbe en Kristin Wardetzky). Meer informatie over het project (in het Duits en in het Engels) is te vinden op de website www.erzaehlzeit.de.

Beknopte beschrijving van Erzählzeit

Erzählzeit beoogt meerdere doelen. De belangrijkste zijn:

- Door middel van professioneel vertelde verhalen de spreek- en vertelvaardigheid van kinderen in kinderdagverblijven en scholen bevorderen.
- Intercultureel onderwijs: kennis van en begrip voor elkaars cultuur krijgen door het vertellen van sprookjes uit de diverse culturen. Het project richt zich met name op wijken met veel inwoners met een migratie-achtergrond.
- Bevorderen van samenwerking en netwerkvorming tussen verschillende beroepsgroepen, te weten leerkrachten, pedagogisch medewerkers, bibliothecarissen en theaterpedagogen.

Kenmerken van het project:

- vertellingen in kinderdagverblijf/school door theaterpedagogen die een professionele scholing tot verteller gevolgd hebben. Daarbij worden ook enkele keren vertellers ingezet die in hun (niet Duitse) moedertaal vertellen.
- in basisscholen gaat het om 35 wekelijkse bijeenkomsten, in kinderdagverblijven om 20 bijeenkomsten in 3 tot 6 maanden, in het vervolgonderwijs om 5 wekelijkse bijeenkomsten
- het repertoire bestaat uit vingerversjes en 'Handmärchen' om mee te doen (kinderdagverblijf), sprookjes uit de herkomstlanden van de kinderen (basisonderwijs en kinderdagverblijf), Griekse mythen (voortgezet onderwijs)
- in de kinderdagverblijven worden de verhalen gezamenlijk naverteld, in de basisscholen zijn er aparte projectdagen met aansluitende optredens door de kinderen voor school en ouders
- leerkrachten en pedagogisch medewerkers volgen 2 dagen nascholing
- in de bibliotheek zijn er 2 vertelvoorstellingen voor ouders en kinderen van deelnemende scholen en kinderdagverblijven
- in jurk en museum zijn 15 openbare vertelvoorstellingen

Evaluatie en resultaten

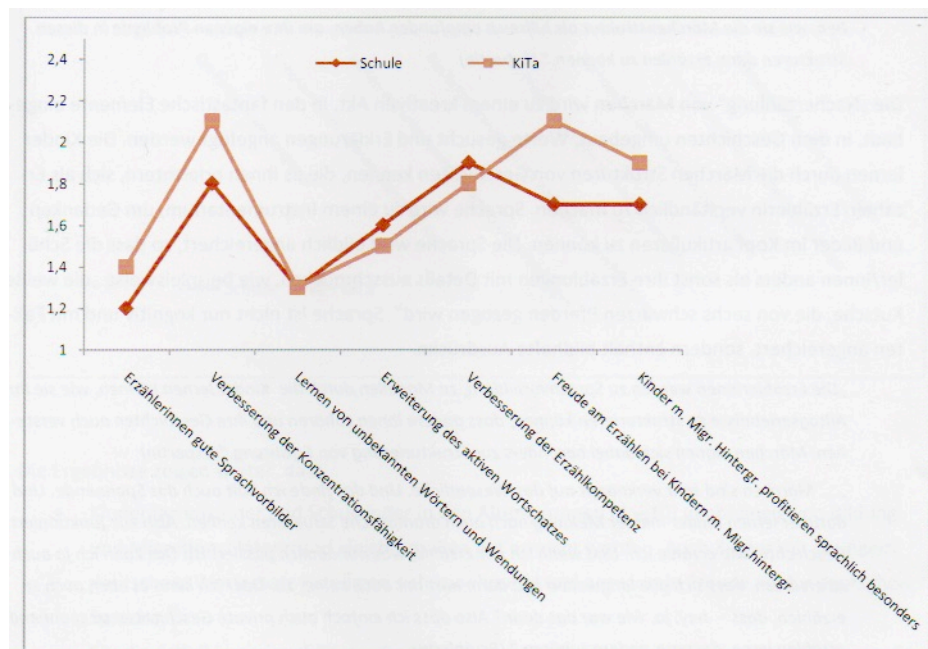
ErzählZeit werd van december 2010 tot en met mei 2011 geëvalueerd. De evaluatie vond plaats door middel van een schriftelijke vragenlijst. Deze werd aangeboden aan pedagogisch medewerkers en leerkrachten die dat jaar meededen aan het project. De vragenlijst werd ook toegestuurd aan scholen en kinderdagverblijven die het project het jaar daarvoor hadden afgerond. In totaal werden 114 van de 144 vragenlijsten ingevuld (79%).

Daarnaast waren er drie groepsdiscussies met 21 betrokkenen, over de mogelijkheden van het project en de randvoorwaarden.

Uit de vragenlijsten bleek dat het merendeel van de deelnemers zeer tevreden of tevreden was over het project (77,6% lk / 66,5% pm resp. 19,8% lk / 20,7% pm)*. Niemand was ontevreden.

De tijdsduur van de evaluatie was te kort voor een eigen empirisch onderzoek. Daarom is uitgegaan van observaties van de leerkrachten en pedagogisch medewerkers, die werden vergeleken met empirisch bevestigde resultaten uit eerder onderzoek (Höfer, Jentgens, Knecht, Straus, 2009). De deelnemers gaven op een schaal van 1 tot 4 aan of ze die resultaten bij hun kinderen waarnamen (1=zeer van toepassing en 4=niet van toepassing).

Met betrekking tot de taal- en spraakontwikkeling ligt de score voor alle onderdelen boven de 2,5, met andere woorden: de deelnemende vakkrachten zien op al deze onderdelen positief effect. (Zie onderstaande figuur en bijbehorende toelichting.)

Toelichting: Effecten op basisschool (Schule) en kinderdagverblijf (KiTa) (v.l.n.r.): goed (taal)voorbeeld vertellers, verbetering concentratievermogen, leren van onbekende woorden en formuleringen, uitbreiding actieve woordenschat, verbetering vertelvaardigheid, vertelplezier kinderen met migratieachtergrond, spreekvaardigheid kinderen met migratieachtergrond.

* lk = leerkrachten van basisschool, pm = pedagogisch medewerkers van kinderdagverblijf

Daarnaast zijn volgens de deelnemers ook effecten op andere aspecten zichtbaar, zoals:

- fantasie en verbeeldingskracht worden gestimuleerd
- zelfvertrouwen om voor anderen te spreken neemt toe
- verbeterd groepsgevoel

De doelstellingen van het project worden bereikt, en wel op een manier die door de deelnemende professionals wordt ervaren als positief, speels en uitdagend.

De onderzoekers merken op dat de effecten nog versterkt zouden kunnen worden, als de vertelde sprookjes meer in het onderwijs geïntegreerd worden. Nu doet maar 26% van de leerkrachten dit. Bij de kinderdagverblijven ligt dit percentage met 41% iets hoger.

Tenslotte wordt nog opgemerkt dat Erzählzeit een algemeen spreekvaardigheid-sprogramma is, waarbij geen onderscheid wordt gemaakt tussen leerlingen die wel of geen extra begeleiding nodig hebben. Het is ook niet zo dat kinderen die al meer vaardigheden hebben het meest profiteren van het project. Juist kinderen die door leerkrachten en begeleiders worden beschreven als 'verlegen' of 'onrustig' en kinderen met een migratie-achtergrond lijken baat te hebben bij de aanpak.